

VAITELIAISUUSPYYNTÖ POISTETTU

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä uhkaavista tai heikentävistä toimista vastuullisiin henkilöihin ja yhteisöihin kohdistuvat rajoittavat toimenpiteet (ns. henkilö- ja yhteisöpakotejärjestelmä); uusien henkilöiden ja yhteisöjen lisääminen listalle; Ukrainan tilanteen vakautta horjuttavien Venäjän toimien johdosta käyttöön otetut rajoittavat toimenpiteet (ns. sektoripakotejärjestelmä); toimenpiteiden laajentaminen

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Vastauksena Venäjän jatkuvaan hyökkäyssotaan ja erityisesti liittyen sen miehittämällään Ukrainan alueilla järjestämiin laittomiin vaaleihin, ohjuksilla ja lennokeilla tekemiin hyökkäyksiin Ukrainan siviilikohteisiin, mukaan lukien pääkaupunki Kiiovaan, ja Ukrainan kriittistä infrastruktuuria vastaan, sekä vastauksena ukrainalaisten lasten pakkosiirtoihin Venäjälle ja Ukrainan kulttuuriperinnön tuhoamiseen, Euroopan komissio ja ulkosuhdehallinto ovat valmistelleet uutta, kahdennettatoista pakotepakettia ja jakoivat esityksensä neuvostolle 14.11.2023. Esityksiä käsitellään EU:n pysyvien edustajien komiteassa (Co-reper II), jonka jälkeen neuvoston on tarkoitus tehdä päätös pakotteista.

Suomen kanta

Suomi tuomitsee jyrkästi Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan. Venäjän hyökkäys kohdistuu Ukrainaan, mutta myös koko Euroopan turvallisuusjärjestystä vastaan. Venäjän hyökkäys

on räikeä kansainvälisen oikeuden loukkaus. Venäjän tulee välittömästi pysäyttää sota-toimet ja lopettaa toimet miehittämiensä alueiden liittämiseksi Venäjään.

Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi vastaa Venäjän toimiin osana Euroopan unionia.

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukraina. Suomi tukee EU:n pyrkimyksiä heikentää ja rajoittaa Venäjän kykyä jatkaa sotatoimiaan ja ylläpitää niitä tukevaa teollisuutta. Venäjän viimeisimmät siviilikohteisiin kohdistuneet iskut sekä pitkittynyt Ukrainan alueiden miehitys korostavat tätä tarvetta. EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. Suomi pitää tärkeänä, ja pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan siihen, että pakotteiden asettamisessa kiinnitetään erityistä huomiota pakotteiden tehokkaaseen toimeenpanoon ja pakotteiden kiertämisen estämiseen.

Suomi pitää perusteltuna, että ns. henkilö- ja yhteisöpakotejärjestelmää sekä ns. sektori-pakotejärjestelmää laajennetaan ehdotetulla tavalla. Neuvotteluissa komission esityksestä Suomi tavoittelee mahdollisimman vahvaa neuvottelutulosta.

Suomi katsoo, että ennestään voimassa olevat pakotteet ovat vaikuttaneet oikeansuuntaisesti, mutta niiden toimeenpanoa tulee edelleen vahvistaa. Suomi pitää tärkeänä, että 12. pakotepakettilla edelleen vahvistetaan EU:n keinovalikoimaa puuttua pakotteiden kiertämiseen. Myös EU:n sisäistä työtä pakotteiden kiertämisen ehkäisemiseksi tulee tehostaa. Pakotteiden tehokas toimeenpano, sekä tulkintojen ja toimeenpanon yhdenmukaisuus kaikissa jäsenmaissa on edellytys pakotteiden kiertämisen estämiselle.

Pakotteiden vaikuttavuuden vahvistamiseksi Suomi pitää tärkeänä EU:n aktiivisia toimia pakotteiden kiertämisen kannalta keskeisiin kolmansiiin maihin vaikuttamiseksi yhteistyössä keskeisten kumppaneiden kanssa. Yhteistyön ja diplomaattisen vaikuttamisen ohella on tärkeää, että EU:lla on perustelluissa tapauksissa mahdollisuus ja valmius myös rajoittaviin toimiin.

Suomi katsoo, että on tärkeää, että EU ja sen kumppanit lähettävät vahvan signaalin niille maille, joiden kautta Venäjään kohdistettuja pakotteita kierretään, jotta maat voivat puuttua asiaan korjaavilla toimenpiteillä. Yhtenäinen toimintatapa EU:n kumppaneiden kanssa on pakotteiden vaikuttavuuden kannalta olennaista.

Suomi katsoo, että pakotteiden toimeenpanon noudattamisen valvontaa on kehitettävä myös unionin alueen ulkopuolella. Suomi pitää hyvänä, että nyt ehdotetussa 12. pakotepaketissa pakotteiden kiertoon pyritään puuttumaan yritysten sopimusvelvoitteiden kautta. Suomi katsoo, että EU:lla tulee olla mahdollisuus suorittaa yhteisiä loppukäyttäjätarkastuksia tämän järjestelmän pitävyyden varmistamiseksi. Suomi katsoo, että vastuuta loppukäyttäjätarkastuksista ei tule säilyttää yksittäisille jäsenmaille tai yrityksille.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n toimissa lähtökohtana ovat johdonmukaisuus, suhteellisuus ja vahva oikeusperusta. Tähän mennessä EU on toiminut johdonmukaisesti ja lisännyt Venäjään kohdistuvia pakotteita tilanteen niin vaatiessa ja voimassa olevien pakotteiden vaikuttavuudesta kertyvän tiedon valossa. Suomi tukee EU:n toimintatapaa.

Suomi pitää tärkeänä, että EU toimii pakotteissa yhtenäisesti.

Pääasiallinen sisältö

Venäjä ilmoitti 24.2.2022 sotilasoperaation käynnistämisestä Ukrainassa ja aloitti hyökkäyksen Ukrainaa vastaan. Venäjän toiminta rikkoo YK:n peruskirjaa ja kansainvälistä oikeutta. Venäjän hyökkäys ja ohjusiskut siviilikohteisiin ja kriittiseen infrastruktuuriin ovat johtaneet Ukrainassa laajamittaiseen humanitaariseen hätätilaan ja pakolaisuuteen.

EU on asettanut pakotteita Krimin laittoman liittämisen ja Itä-Ukrainan epävakauttamisen seurauksena maaliskuusta 2014 lähtien. Pakotteita on jatkettu ja laajennettu asteittain (UTP 5/2014 vp). Pakotteita laajennettiin 23.2.2022 perustamalla uusi pakotejärjestelmä, kun Venäjä tunnusti itsenäisiksi Itä-Ukrainan Donetskin ja Luhanskin separatistialueet, jotka eivät ole Ukrainan hallituksen kontrollissa, sekä päätti sotilaiden lähettämisestä näille alueille. Pakotteita laajennettiin 25.2.2022 sen jälkeen, kun Venäjä aloitti sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaa vastaan. Pakotteita on sittemmin laajennettu useaan kertaan ja kohdistettu myös Valko-Venäjään. Pakotteita laajennettiin 6.10.2022 vastauksena Venäjän toimiin sen Ukrainassa miehittämien alueiden liittämiseksi Venäjään, sekä 20.10.2022 ja 14.11.2022 vastauksena Iranin tekemiin sotilaslennokkitoimituksiin, joita Venäjä käyttää hyökkäyksessään Ukrainaa vastaan. Kuluvana vuonna pakotteita laajennettiin 30.1., 25.2., ja viimeksi 24.6.2023.

Lisäksi EU yhdessä G7-maiden ja Australian kanssa asetti 3.12.2022 voimaan kahdeksannessa pakotepakettissa päätetyn venäläisen öljyn kolmansiin maihin kohdistuvien merikuljetusten hintakattomekanismin (UTPJ 44/2022 vp). Vastaava venäläisiä öljytuotteiden merikuljetuksia koskeva hintakattomekanismin tuli voimaan 5.2.2023.

A. Uusien pakotteiden asettaminen ja laajentaminen

Henkilöpakotteet

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu ehdotus Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentäviin tai uhkaaviin toimiin liittyvien rajoittavien toimenpiteiden, eli ns. henkilö- ja yhteisöpakotejärjestelmän (perustuu neuvoston päätökseen 2014/145/YUTP ja asetukseen (EU) N:o 269/2014 huomioiden niihin myöhemmin tehdyt muutokset), kohdistamisesta uusiin henkilöihin ja yhteisöihin. Tähän pakotejärjestelmään esitetään lisättäväksi Venäjän hallitusta tukeneita ja Ukrainan epävakauttamiseen aktiivisesti osallistuneita henkilöitä ja yhteisöjä.

Lisättäväksi ehdotetut henkilöt ovat Venäjän ja Valko-Venäjän asevoimien edustajia tai niitä tukevia henkilöitä, poliittisia toimijoita, laittomien vaalien järjestämiseen osallistuneita virkailijoita, Venäjän yhteiskunnan informaatiovaikuttajia, mielipidevaikuttajia sekä Venäjän hallitusta tukevia tai siitä hyötyviä liike-elämän vaikuttajia. Lisättäväksi ehdotetut yhteisöt ovat Venäjän valtion virastoja, valtiota tukevia järjestöjä, Venäjän asevoimia tukevia yrityksiä, pankkeja ja media-alan yrityksiä. Lisättäväksi ehdotetaan myös pakotteiden kiertämiseen osallistuneita virastoja ja toimijoita.

Lisätään mahdollisuus listata henkilöitä tai tahoja, jotka ovat hyötäneet Venäjällä pakolla tapahtuneista omistuksen tai määräysvallan siirroista koskien unionin yritysten omistamia yrityksiä Venäjällä.

Sektoripakotteet

Neuvoston käsiteltäväksi on tuotu myös ehdotus Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta asetettujen rajoittavien toimenpiteiden, eli ns. sektoripakotejärjestelmän (perustuu neuvoston päätökseen 2014/512/YUTP ja asetukseen (EU) N:o 833/2014 huomioiden niihin myöhemmin tehdyt muutokset), laajentamisesta seuraavasti:

Vientikiellot:

Ehdotetaan laajennettavaksi listaa vientikieltojen piiriin kuuluvista tuotteista ja teknologioista, jotka hyödyttävät Venäjän sotilaallista ja teknologista kehitystä tai puolustus- ja turvallisuussektorin kehitystä. Näihin kuuluu kemikaaleja, litiumakkuja, termostaatteja, moottoreita, joita voi käyttää muun muassa miehittämättömissä lennokeissa, sekä työstökoneita ja koneiden osia.

Ehdotetaan laajennettavaksi listaa vientikieltojen piiriin kuuluvista tuotteista, jotka voivat parantaa Venäjän teollisuuden kapasiteettia. Lisäksi pakotteiden kiertämisen ehkäisemiseksi ehdotetaan laajennettavaksi kauttakulkukieltoa Venäjän läpi tietyille tuotteille ja teknologioille, jotka voivat parantaa Venäjän teollisuuden kapasiteettia.

Ehdotetaan, että tuotteiden viejät sopimuksella kieltävät tiettyjen koneiden ja laitteiden jälleenviennin Venäjälle tai jälleenviennin käyttöön Venäjällä.

Voimassa olevaan kieltoon tarjota ohjelmistopalveluja ehdotetaan lisättäväksi kiello koskien liikkeenjohdon tai teollisen suunnittelun ja valmistuksen ohjelmistoja.

Öljyn hintakattomekanismin tarkentaminen:

Ehdotetaan tarkennuksia öljyn hintakattomekanismin toimeenpanoon. Asetetaan velvollisuus ilmoittaa säiliöaluksen myynnistä tai viennistä mihin tahansa maahan pakotteiden kiertämisen ehkäisemiseksi. Lisäksi ehdotetaan, että säiliöaluksen myyjän tai viejän tulee sopimuksella kieltää säiliöaluksen käyttö, jälleenmyynti tai jälleenvienti venäläisen raaka-öljyn tai öljytuotteiden kuljettamiseen tietyissä tapauksissa.

Öljyn hintakattomekanismiin liittyvään todistusmenettelyyn ehdotetaan lisättäväksi vaatimus sisällyttää todistuksiin liitännäiskustannukset, kuten vakuutus- ja rahtimaksut. Tiedot tulee jakaa toimitusketjun osapuolille. Ehdotukseen sisältyy siirtymäaika.

Tuontikiellot:

Ehdotetaan laajennettavaksi listaa tuontikieltojen piiriin kuuluvista tuotteista ja teknologioista, jotka luovat merkittäviä tuloja Venäjälle. Näihin kuuluvat muun muassa nesteytetty propaani (LPG) ja butaani sekä rauta-, kupari- ja alumiinituotteita.

Tuontikieltoa ehdotetaan venäläistä alkuperää oleville tai Venäjältä tuoduille, ostetuille ja kuljetetuille timanteille. Tuontikielto koskisi myös timantteja, joita on käsitelty kolmansissa maissa. Tuontikielto koskisi myös koruja, joissa on timantteja. Ehdotukseen sisältyy siirtymäaika, ja sen aikana käyttöön otettava jäljitysmechanismi.

Muuta:

Liittyen kryptovarojen lompakko-, tili- tai säilytyspalveluiden tarjoamisen kieltoon Venäjän kansalaisille tai Venäjällä asuville, ehdotetaan kiellon kiertämismahdollisuuksien rajoittamiseksi kielloa Venäjän kansalaisille omistaa, käyttää määräysvaltaa tai toimia kryptovaluuttoihin liittyvien yritysten tai muiden tahojen hallintorakenteissa.

Asetetaan ennakkolupamenettely mille tahansa varojen siirrolle, joka tapahtuu unionin ulkopuolelle Venäjällä perustetun tahon, Venäjän kansalaisen tai Venäjällä asuvan luonnollisen henkilön omistuksessa tai määräysvallassa unionissa olevan tahon toimesta.

Jatketaan puolella vuodella mahdollisuutta myöntää poikkeuslupa pakotteiden alaisten tuotteiden siirtymiseen yrityskaupassa eurooppalaisten yritysten Venäjältä poistumisen yhteydessä.

Jatketaan puolella vuodella mahdollisuutta myöntää poikkeuslupa tiettyjen pakotelistattujen tahojen omistaman tai määräysvallassa olevan yrityksen osakkeiden myyntiin. Luodaan uusi poikkeuslupamahdollisuus pakotelistatun omistaman tai määräysvallassa olevan omaisuuden myyntiin yleisen edun mukaisessa pakkolunastustilanteessa.

Vahvistetaan eurooppalaisten yritysten asemaa liittyen sopimusrikkomustilanteisiin lisäämällä korvausvastuuseen liittyvää sääntelyä.

Lisäksi tehdään joitain kiristyksiä sektoripakotteisiin muuttamalla kieltoihin ja rajoituksiin liittyviä poikkeusmahdollisuuksia poikkeuslupamahdollisuuksiksi ja lisäämällä notifikatiovelvollisuuksia.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

UM/ITÄ-10, Jyrki Terva, 0295 350 939
UM/KPO-20, Iris Hiltunen, 0295 350 426
UM/OIK-10, Pia Sarivaara, 0295 350 660
UM/OIK-10, Paavo Kotiaho
VNK/VNEUS, Tapio Rantanen

VAHVA-tunnus

EU/1234/2023